

Cuvânt din partea autorului

Nu l-am cunoscut personal pe profesorul Ioan Chereji. Profilul său uman și profesional l-am conturat doar din relatările celor care i-au fost apropiați sau prin preajmă, de la colegi, prieteni, foști studenți...

O cunosc, în schimb, pe soția sa, distinsa doamnă prof. dr. Terez Peris Chereji, care, prin devotamentul nelimitat pe care l-a avut și încă îl mai are pentru fostul său partener de viață, poate fi considerată un model-simbol pentru căsătoriile interetnice din spațiul transilvan și nu numai. Sentimentele domniei sale față de cel care face obiectul acestei cărți m-au impresionat atât de mult și m-au determinat să scriu această carte, atipică prin conținutul său. Nu este nici carte de autor, în întregime sa, și nici ediție îngrijită. Este și una și alta, fapt care se datorează mai multor considerente.

Despre profesorul Ioan Chereji, poet și istoric de teatru, ne-au rămas relativ puține informații despre viața și activitatea sa. Singurele documente inedite sunt cele pe care soția sa le-a făcut cadou Muzeului Județean Mureș, dar nici din acestea nu se poate reconstitui un tablou bine conturat care să ofere elementele pentru o carte cuprinzătoare. Sătmărean de origine, lipsesc tocmai informațiile complete despre această perioadă a vieții sale, schița biografică, care cuprinde și activitatea sa științifică până în anul 1977, fiind elaborată pe baza unui *Autobiografii* descoperită printre documentele sale, la care se adaugă amintirile soției și informațiile care mi-au parvenit din partea domnului dr. Viorel Câmpean de la Biblioteca Județeană din Satu Mare, pentru care le rămân recunoscător.

Mult mai cuprinzătoare sunt însă referințele despre activitatea sa profesională și extraprofesională. Ioan Chereji, cunoscut și sub pseudonimul Ioan Cherejan și-a început activitatea ca profesor de limba și literatura română fiind atras, în tinerețe, și de muzele poeziei. A fost unul dintre tinerii poeți remarcați din Transilvania nordică aflată, vremelnic, sub administrația maghiară (1940-1944), perioadă în care se puneau, pe prim plan, nu valoarea în sine a versului ci posibilitatea sa de a conserva graiul românesc, în situația în care intelectualitatea românească fusese nevoită sau plecase de bunăvoie spre alte zări. Primele sale producții poetice au văzut lumina tiparului într-o antologie publicată în 1941 și apoi într-un volum personal, singurul, de altfel, apărut în 1943. Dată fiind raritatea acestora sau chiar lipsa lor totală din bibliotecă, am considerat ca fiind oportună reproducerea creațiilor literare semnate de Ioan Cherejan, la capitolul anexe.

Ca om al catedrei la Institutul de Teatru „Szentgyörgyi István” din Cluj și apoi din Târgu-Mureș, Ioan Chereji a elaborat cursuri universitare de înaltă valoare documentară privind, în primul rând, istoria teatrului maghiar din Transilvania cât și mișcarea teatrală târgumureșană, rămase, însă, în manuscris. Bun cunoscător al limbii maghiare, a avut posibilitatea să studieze bibliografia de specialitate aferentă scrisă în această limbă, realizând o schiță istorică demnă de încredere, elaborată cu acribia profesionalismului care îl caracteriza.

Întrucât despre istoria teatrului maghiar și a Institutului de teatru, una dintre cele două facultăți de profil existente în România până în anii `90 ai secolului trecut, s-a scris foarte puțin sau deloc în limba română, consider că reproducerea acestor cursuri în integralitatea lor constituie un aport important pentru cei interesați de acest fenomen cultural, dar care nu cunosc limba maghiară. În completare, am considerat, la fel de important, de a reproduce o parte din notițele sale.

Documentele referitoare la istoria teatrului național și local le-am sistematizat în așa fel încât să obțin o continuitate temporală a fenomenului, de la începuturi până la momentul în care profesorul Ioan Chereji a trecut în eternitate. Pentru a realiza cât de cât o coerență a expunerii, acolo unde nu există referințe, am intervenit cu informații proprii, în încercarea de a realiza o imagine chiar și sumară a mișcării teatrale românești din Târgu-Mureș, îndeosebi, care s-a instituționalizat destul de târziu, date fiind condițiile istorice specifice acestei zone.

Pentru a nu produce confuzie în rândul celor care vor citi și analiza această lucrare, am reprodus în mod diferit, sub aspect grafic, informațiile profesorului Ioan Chereji, față de intervențiile mele personale. Astfel, cursurile la care am făcut referire sunt redactate în fontul *Monotype Corsiva*, mai apropiat de scrisul caligrafic, iar notele de subsol care aparțin profesorului în fontul *Arial*, fără nici o abreviere. Intervențiile mele sunt redactate în fontul *Arial*, iar notelor care îmi aparțin le-am adăugat mențiunea *nota autorului* (n.a.).

Desigur că, istoria fenomenului teatral abordată în această lucrare a reprezentat o temă încontinuu studiată, scrisă și rescrisă din diverse unghiuri de vedere, așa încât unele afirmații ale lui Ioan Chereji ar putea părea perimate și depășite de vreme. Consider, totuși, cursurile și cronicile sale teatrale drept repere științifice și culturale pentru istoria teatrului din România, care nu pot fi ignorate de către cei care își elaborează masterate și doctorate pe această temă, sau de către cei care, de la catedra universitară, formează noi generații de teatrologi.

Dacă Ioan Chereji este deja considerat o personalitate culturală pentru sătmăreni, ar fi cel puțin nedreaptă ignorarea sa de către oficialitățile culturale ale județului Mureș, ale orașului Târgu-Mureș, în special, în care a trudit cu mintea și sufletul aproape o jumătate din viață.

Dr. Virgil Pană